

הרב מיכאל רוזנצווייג – מקורות בענין צרת איילונית

Page 1 of 3 – YIJE 5772 – Set 10

- 1 תלמוד ירושלמי מסכת יבמות פרק א דף ב טור ד/ה"א
- 2 רבי בון בר חייא אמר רבי בא בר ממל בעי איילונית ואשת אחיו שלא היה בעולמו היו בפרשה מה חמית מימר
- 3 איילונית צרתה מותרת ואשת אחיו שלא היה בעולמו צרתה אסורה אמר ליה איילונית מטעם אחר הוצאתה אשר
- 4 תלד יצאת זו שאינה יולדת לא דיין שאינה מתיבמת אלא שאת מבקש לאסור צרתה אבל אשת אחיו שלא היה
- 5 בעולמו ערוה היא וערוה פוטרת צרתה אסי אמר צרת איילונית אסורה מתניתא פליג' על אסי וכולן אם מתו או
- 6 מיאינו או נתגרשו או שנמצאו איילוניות צרותיהן מותרות רבי בון בר חייא בשם רבי בא בר ממל מה דמר אסי כרבי
- 7 מאיר דרבי מאיר אמר כל שאין את מייבמיני אין את מייבם צרתו
- 8 תלמוד ירושלמי מסכת יבמות פרק א דף ב טור ד/ה"א
- 9 אילו בתו מן הנישואין בלא איילונית צרתה אסורה מפני שניתוסף לה איילונית צרתה מותרת אמר ליה איילונית במי
- 10 שאינה בעולם אילו שתי יבמות אחת איילונית ואחת שאינה איילונית ובא היבם וחלץ לה ובא עליה שמא פטר
- 11 בחברתה כלום הוי איילונית כמי שאינה בעולם
- 12 תוספות מסכת יבמות דף ח עמוד א
- 13 תרי איסורי [מחד איסורא לא ילפינן] - (אבל שלא במקום ייבום כגון צרת בתו ילפי') וא"ת ולרב אסי אמאי פוטרת
- 14 איילונית צרתה והא חד איסורא הוא וי"ל דממה נפשך איהי אסירא דילפי' מאשר תלד פרט לאיילונית ולהכי צרתה
- 15 נמי אסורה וכן אשת אחיו שלא היה בעולמו אבל קשיא מאי טעמא דמאן דפליג אדרב אסי וי"ל דכיון דאיילונית לאו
- 16 בת ייבום היא בשום מקום חשיבא צרתה כצרת ערוה שלא במקום מצוה דשריא ולא דמיא איילונית לחייבי עשה
- 17 דילפינן בפרק שני (לקמן דף כ.). לחליצה דאיילונית מיעטה הכתוב בהדיא דלא הויא בכלל היתר אשת אח.
- 18 וספות מסכת יבמות דף לב עמוד א
- 19 לא פקע - ואף על גב דלא חייל איסור אחות אשה אסורה נמי הצרה לייבומי כיון דלא פקע איסור אשת אח כמו
- 20 איילונית דאוסרת צרתה אף על גב דאין בה אלא איסור אשת אח לחודה וא"ת לר"ש משכחת לה אשת אח מן האב
- 21 דפוטרת צרתה וליחשבה בהדי ט"ו נשים בפ"ק (דף ב. ודף י.). למ"ד בפלוגתא קא מיירי וכן האי דלעיל דקתני
- 22 נאסרה עליו עולמית גם היא פוטרת צרתה וליחשבה וי"ל דהני כיון דמכח אחות אשה אסירא בכלל אחות אשה
- 23 נינהו.
- 24 חידושי הרמב"ן מסכת יבמות דף יב עמוד א
- 25 הא דאמרינן צרת איילונית מותרת, מצינו בירושלמי ששאלו טעמו של דבר וכך אמרו שם ר' בון בר' חייא אמר ר'
- 26 אבא בר ממל בעי איילונית ואשת אחיו שלא הי' בעולמו היו בפרשה מה חמית מימר איילונית צרתה מותרת ואשת
- 27 אחיו שלא הי' בעולמו צרתה אסורה, א"ל איילונית מטעם אחר הוצאתה אשר תלד יצתה זו שאינה יולדת לא דיין
- 28 שאינה מתיבמת אלא שאתה מבקש לאסור צרתה אבל אשת אחיו שלא הי' בעולמו ערוה היא וערוה פוטרת
- 29 צרתה, פי' איילונית כיון שלא פטרה הכתוב אלא לפי שאינה ראויה להתייבם היאך נאסור צרתה והלא אף היא אם
- 30 היתה ראויה לילד כצרתה מתיבמת, אבל אשת אחיו שלא הי' בעולמו הכתוב עשאה עליו ערוה אף על פי שראויה
- 31 להתייבם, ואין הטעם הזה מספיק לצרת בתו איילונית אלא שאמרו שם בירושלמי בסוף השמועה אלו בתו מן
- 32 הנישואין בלא איילונית צרתה אסורה מפני שנתוסף לה איילונית צרתה מותרת, א"ל איילונית כמי שאינה בעולם אלו
- 33 שתי יבמות אחת איילונית ואחת שאינה איילונית ובא היבם וחלץ לה ובא עליה שמא פטר בחברתה כלום הוי
- 34 איילונית כמי שאינה, פי' כיון שאם בא על איילונית או חלץ לה אין צרתה פטורה אף על פי שאין איילונית עליו ערוה
- 35 נמצא שאין עליה זיקה כלל וכיון שכן הויא לה צרתה צרת ערוה שלא במקום מצוה, כדברי רש"י ז"ל בשם בעל
- 36 הלכות ז"ל, ולקמן נמי אמרינן כיון דלא אתי איסור אשת אח וחייל איסור אחות אשה הויא לה כצרת אשה שלא

הרב מיכאל רוזנצווייג – מקורות בענין צרת איילונית

Page 2 of 3 – YIJE 5772 – Set 10

- 1 במקום מצוה, כלומר שלא במקום מצוה דערוה אף על פי שהוא מקום מצוה לצרה, הכי נמי גבי אילונית כיון דלא
2 רמיא מצוה דיבום איילונית אף על פי שהוא במקום מצוה לצרה צרתה מותרת.
- 3 חידושי הרמב"ן מסכת יבמות דף כ עמוד א
- 4 כלל לאתווי מאי אמר רפרם לאתווי צרת אילונית וכדרב אסי. האי דלא אמר מחזיר גרושתו משום דהתם לכולי
5 עלמא חולצת ולא ערוה היא, ומתניתין ערוה קתני ולא חולצת ולא מתיבמת קתני, וצרת סוטה נמי לא אתיא דלאו
6 איסור ערוה היא ולא ממעטא אלא משום דטומאה כתיב בה כעריות, אבל אילונית כיון דלא שייך בה יבום אשת אח
7 שלא במקום מצוה היא ואיסור ערוה קרינן לה, ויש מפרשים דלא אתיא מכללא משום דכיון דטומאה כתיב בה
8 כעריות איסורה איסור ערוה היא ובלא כלל איתא במתניתין, ומיהו ללישנא בתרא איכא למימר מיעוטא אפילו לצרת
9 סוטה ואף על גב דאיסורה איסור ערוה היא דהא דייקין כל שאיסורה איסור ערוה היא ניהו דאסירא כלומר כולהו
10 אבל צרתה לא אסירא אלא איכא מינייהו דשריא והיינו צרת אילונית וה"ה לצרת סוטה, אלא משום דסבירא לן כרב
11 לא אמרינן הכי וסוגיין כהלכתין, ויש מפרשים דלהכי לא מרבינן ולא ממעטינן צרת סוטה מכלל דמתניתין משום
12 דמתניתין כלל לערוה ליבם, וסוטה ערוה לבעל וכן מחזיר גרושתו.
- 13 חידושי הריטב"א מסכת יבמות דף כ עמוד א
- 14 גמ' כלל לאתווי מאי אמר רפרם לאתווי צרת איילונית וכדרב אסי. פי' דכיון דלא חזיא לייבום הויא ליה כאשת אח
15 שיש לה בנים והויא לה היא וצרתה ערוה גמורה, ולא נקט צרת מחזיר גרושתו דההיא אפי' לר' יוסי בן כפר חולצת,
16 אבל קשיא לי אמאי לא נקט נמי צרת סוטה אליבא דרב לפירוש רש"י ז"ל שכתב במקומו, ומ[תרצין] דלא נקטינן
17 אלא מאי דדמיא לט"ו נשים שהם ערוה ליבם ולא לבעל ולאפוקי צרת סוטה שנעשית צרת ערוה ונכתב בה ערוה
18 וטומאה גם לבעל, ואחרים פירשו דלא קרי ערוה אלא לאיילונית שלא נראית מעולם ליבם, דמגופה אסורה, אבל
19 סוטה שדבר אחר גרם לה לעשותה ערוה ולהעמידה באיסור אשת אח לא קרי לה ערוה דנרבי לה ממתני'.
- 20 ולאידך לישנא למעוטי צרת איילונית, השתא חשבינן דכללא דמתני' סימנא בעלמא הוא ולא לרבות כלום אלא
21 למעט, דכל שאיסורה איסור ערוה כעריות של ט"ו נשים שאינם מחמת אשת אח חשבינן ערוה גמורה לה ולצרתה
22 דדמיא לאחות אשה דכתיב בה לצרור, אבל כשהאיסור ערוה שיש בה אינו אלא משום אשת אח דלא חזיא לייבום
23 לא חשיב ערוה לעשות צרתה כמותה, ואתא למעוטי צרת איילונית שהיא מותרת ולא חשבי' לה צרת ערוה, וכ"ש
24 דמעטי צרת סוטה שהיה לה שעת הכושר ונאסרה ונעשית ערוה לבעל כמו ליבם, ואפשר דבלישנא (דכת') [בתרא]
25 דוקא נקט צרת איילונית דאילו צרת סוטה שהיה לה שעת הכושר כיון דטומאה כתיב בה כעריות הרי עשאה הכתוב
26 כערוה דט"ו נשים, והא איפסיקא בפ"ק הלכתא דלא כרב אסי בהדיא ופסקו רבנן ז"ל הלכתא כרב וכדכתיבנא
27 התם.
- 28 חידושי הרשב"א מסכת יבמות דף כ עמוד א
- 29 והא דאמרי' באיכא דאמרי כל שאיסורה איסור ערוה כו' למעוטי צרת אילונית ה"ה דהוה מצי למימר למעוטי צרת
30 סוטה דכ"ש זו שאינה ערוה, אלא משום דקי"ל כרב לא אמרינן הכי ומתני' כללא הוא לכל איסורי ערוה דהיא ניהו
31 דאסירא וליכא חדא מינייהו דשריא אבל צרותיהן איכא מינייהו דשריא ולמעוטי צרת אילונית דאע"פ שהיא ערוה
32 צרתה שריא וכ"ש צרת סוטה דאיכא למימר דאיהי גופה לאו איסור ערוה היא. ומיהו ר"ח ז"ל גריס כל שאיסורה
33 איסור ערוה היא ניהו דאסירא צרתה הא לאו הכי דאין איסורה איסור ערוה לא אסירא צרתה למעוטי צרת אילונית
34 פי' דאילונית לאו איסור ערוה היא ולפיכך צרתה שריא וכן הגירסא בספר מוגה בישיבת הגאון רבינו נסים ז"ל,
35 וקשיא לי דהא ללישנא קמא קרינן לה איסור ערוה, ואפילו תמצא לומר דהשתא הדר ביה מ"מ קשיא דמתני' לאו
36 בצרות איירינן אלא בעריות גופייהו ומאי קאמר הוא ניהו דאסירא צרתה.

הרב מיכאל רוזנצווייג – מקורות בענין צרת איילונית

Page 3 of 3 – YIJE 5772 – Set 10

- 1 רמב"ם הלכות יבום וחליצה פרק ו
- 2 הלכה יד
- 3 מי שמת אחיו והניח שתי נשים האחת אסורה על יבמה משום ערוה והשניה אינה ערוה, כשם שהערוה פטורה מן
4 החליצה ומן היבום כך צרתה פטורה ולא נפלה לו זיקה על בית זה כלל, שנ' +דברים כ"ה ט"ו אשר לא יבנה את
5 בית אחיו בית שיש לו לקוחין באיזו מהן שירצה הוא שיש לו עליו זיקה ובית שמקצתו אינו יכול לבנותו שהרי אין לו
6 בו לקוחין אינו בונה אפילו מקצתו שהיה מותר ונמצאת צרת הערוה ערוה עליו משום אשת אחיו שהרי אין לו עליה
7 זיקה.
- 8 רמב"ם הלכות יבום וחליצה פרק ו
- 9 הלכה כ
- 10 וכן שתי יבמות הבאות מבית אחד שהיתה האחת מהן שנייה על היבם או מחייבי לאוין או מחייבי עשה או אילונית
11 הרי צרתה מותרת וחולצת או מתיבמת. אבל החולץ ליבמתו והלכה אחות חלוצתו או אמה וכיוצא בהן ונשאת
12 לאחיו ולו אשה אחרת ומת ונפלו שתיהן לפניו כשם שקרובת חלוצתו אסורה עליו כך צרתה אסורה והרי שתיהן
13 כשניות לו וחולצות ולא מתיבמות, ומפני מה אסרו צרת קרובת חלוצתו מפני שמתחלפת בצרת חלוצתו.
- 14 הלכה כא
- 15 שתי יבמות הבאות מבית אחד שהאחת מהן ערוה על היבם והרי הערוה אילונית צרתה מותרת וחולצת או
16 מתיבמת, הואיל והאילונית אינה בת יבום הרי זו כמי שאינה ונפלה זיקתו על צרתה בלבד. וכן אם גירש אחיו את
17 הערוה או מיאנה בו קודם שימות או שמתה בחיי בעלה ואחר כך מת אחיו הרי צרתה מותרת וחולצת או מתיבמת
18 ואין אומרין הואיל ונעשית צרה לערוה שעה אחת תאסר לעולם שאין הצרה אסורה עד שתהיה צרת ערוה בשעת
19 נפילה ליבום.